

Naturreseptatet SÖRMON

Bildande av naturreseptat och fastställelse av skötselplan för del av Sörmon, Karlstads kommun, Värmlands län, enligt beslut 1985-03-25 av länsstyrelsen i Värmlands län.

BILDANDE AV NATURRESERVAT FÖR DEL AV SÖRMON I KARLSTADS KOMMUN, VÄRMLANDS LÄN

1. ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Sörmon
Objektnummer	
Fastigheter	Se bilaga 3
Läge	Området ligger på ömse sidor av E 18 cirka 1 mil väster om Karlstad centrum cirka 2 km norr om Vänerstranden. Topografiska kartbladet 10 D Karlstad NV Ekonomiska kartbladen 10 D 7 b Lillerud och 10 D 7 c Fintatorp
Area	Cirka 500 hektar - landarea
Upplåtelser	Se bilaga 4 beträffande jaktarrenden, bostads- och lägenhetsarrenden. Vidare är marken upplåten för militärförråd i västra delen av området.
Markägare	Karlstads kommun
Naturvårdsförvaltare	Karlstads kommun

2. FÖRESKRIFTER

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1974:1025) förklarar länsstyrelsen att det område som är avgränsat på bifogade karta (bil 1) skall vara naturreseptat.

2.1 Grund för beslutet

Sörmon utgör en del av det komplexa stråket av isälvsavlagringar som ligger mellan Frykensjöarna och Väner. Isälvsaterialet på Sörmon har kraftigt omlagrats när området på grund av landhöjningen steg upp genom vattenbrynet. Sörmons yta präglas idag av en serie av kilometerlånga parallella sandryggar. Dessa ytformationer torde sakna motsvarighet i landet (enl SGU).

Den typiska vegetationen i området är högväxt tallskog med föga eller inget buskskikt samt lavrikt bottenskikt. Torvmarker och uppstickande bergspartier förekommer även. Fågelfaunan hyser en del särpräglade arter som nattskär och trädlärka. Området ligger i direkt anslutning till Skutbergets motionsanläggning, friluftsbad och campingplats. Genom området sträcker sig ett omfattande system av motionsspår (se bil 5) som utnyttjas i hög grad. Campingplatsen redovisade för 1981 totalt över 76 000 gästnätter.

Sörmon har med hänvisning till det naturvetenskapliga värdet av isälvsavlagringen och dess ytformer betecknats som riksobjekt (statens naturvårdsverk promemoria 726). Genom kopplingen till den stora motions- och campinganläggningen har Sörmon även ett mycket betydande socialt värde.

Ändamålet med naturreseptatet är att bevara de geologiskt intressanta förhållanden som präglar området. Ändamålet är vidare att bevara den attraktiva skogsvegetationen och att främja allmänhetens friluftsliv. I begreppet friluftsliv innefattas här insatser för naturinformation. Bevarande av skogsvegetationen avser dels estetiska dels ekologiska värden. Lämpliga delområden skall således lämnas till fri utveckling som naturskog.

2.2 Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- bedriva täkt
- anlägga ny väg
- uppföra helt ny byggnad
- upptaga nya diken
- genom arbetsföretag skada markens ytformer på annat sätt
- anbringa plakat, affisch eller dylikt annat än vägvisning och anordningar enligt fastställd skötselplan
- använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnäringssämnen
- anordna upplag. Dock får tillfälliga upplag göras av virke från tillåten avverkning samt material för underhåll av friluftsanordningar.
- utföra avverkning, röjning och annan skogsbruksåtgärd inom de delområden som enligt kartan, bil 1 och fastställd skötselplan, bil 2 skall lämnas till fri utveckling.

Från förbudet undantas dock sådan trädfällning och buskröjning som erfordras för underhåll av spår och leder.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det vidare förbjudet att

- dra fram ny ledning
- väsentligen ändra befintlig väg, ledning eller byggnad
- anlägga parkeringsplatser, motionsspår annat än enligt fastställd skötselplan
- jaga på annat sätt än att driva av området för (tillåten) avskjutning på angränsande marker.

Beträffande stadsäga 3554 och 2041 får jakt bedrivas i överensstämmelse med gällande avtal om jaktupplåtelse (se bil 4). Efter avtalsperiodens utgång 1986 respektive 1988) skall bestämmelsen enligt första stycket gälla även dessa områden.

- avverka röja eller utföra annan skogsbruksåtgärd. Dock får sådana åtgärder utföras utan tillstånd om de sker enligt bifogad skötselplan.

Ovan angivna föreskrifter må ej utgöra hinder för uppförande av anläggningar och åtgärder som avser att betjäna allmänhetens friluftsliv i enlighet med reservatets ändamål och fastställd skötselplan.

Föreskrifter nedan under punkt C (gällande allmänheten) gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Området skall utnyttjas för intensivt friluftsliv med anläggningar typ motionsspår leder, parkeringsplatser och dylikt. Vidare skall reservatets gräns markeras i terrängen, skyltar med information om reservatet uppsättas samt mark och vegetation i övrigt skötas på sätt som framgår av bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- skada vegetation t ex genom lavtåkt eller genom att bryta grenar av vare sig friska, skadade eller döda träd och buskar
- göra upp eld
- tälta eller ställa upp husvagn
- framföra bil eller terränggående motorfordon annat än på upplåtna och skyltade vägar och parkeringsplatser
- släppa hund lös annat än i samband med tillåten jakt
- rida annat än på särskilt anvisade vägar och stigar.

Naturvetenskapliga undersökningar skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

D. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med vården och förvaltningen är att tillse att meddelade reservatsbestämmelser efterlevs liksom att anvisningar i skötselplanen och villkor i dispensbeslut följs. Syftet är vidare att utveckla och underhålla anordningar för friluftsliv enligt skötselplan.

Övergripande mål för naturvårdsförvaltningen skall vara att skydda de geologiska formationerna så att deras vetenskapliga värden bevaras. Den attraktiva skogsvegetationen skall bevaras i sin nuvarande karaktär där högstammig tallskog präglar bilden.

Områdets pedagogiska förutsättningar bör vidare tillvaratas dels genom styrning av ingrepp i skogsmiljön dels genom satsning på naturinformation jämsides med fortsatt utveckling av friluftaktiviteterna.

2. Skötselplan. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservat genom att fastställa bifogade plan.
3. Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar
4. Naturvårdsförvaltare skall vara Karlstad kommun. Särskild kontaktman med länsstyrelsen skall utses.
5. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande ske med länsstyrelsen. Naturvårdsförvaltaren har att följa de anvisningar som länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingens stf länsråd Rune Beckman jämte ledamöterna Kristina Andersson, Roland Arnesson, Sten Fogde, Stig Gustafsson, Arne Hult, Jan Hyttring, Sune Johansson, Bertil Jonasson, Helmer Karlsson, Göthe Knutson, Gullan Lindblad och Eric Persson samt suppleanten Elsa Norbäck.

I den slutliga handläggningen deltog även naturvårdsdirektör Wirén, företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten, länsantikvarie Hillbom samt byrådirektör Åhgren, föredragande.

Bilagor

1. Karta i skala 1:10 000
2. Skötselplan
3. Fastighetsförteckning
4. Förteckning över upplåtelser
5. Karta i skala 1:15 000 utvisande befintligt spårssystem
6. Besvärshänvisning

Kopia till

Markäg (enl fört) rek + mb
Statens naturvårdsverk
Kommunfullmäktige
Byggnadsnämnden
Planenheten
Lantmäterienheten
Naturvårdsenheten
F B M
Vägförvaltningen
Planverket
Lantbruksnämnden
Skogsvårdsstyrelsen
Naturvårdsregistret
Akten
Reservatspärmen

LÄNSSTYRELSEN

Värmlands län
Planeringsavdelningen
Byrådirektör P Åhgren

1985-03-25

Bil 2
till länsstyrelsens
beslut 1985-03-25
om reservatsbildning
på Sörmon

SKÖTSELPLAN för narurreservatet SÖRMON

Karlstads kommun, Värmlands län

Naturvårdsförvaltare: Karlstads kommun

Planen fastställd 1985-03-25 av länsstyrelsen i Värmlands län.

SKÖTSELPLAN SÖRMON

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄN BESKRIVNING

- 1.1 Administrativa data
- 1.2 Grund för beslut samt föreskrifter - se länsstyrelsens beslut 1985-03-25
- 1.3 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden
 - 1.3.1 Naturförhållanden
 - 1.3.2 Markanvändning
 - 1.3.3 Tillgänglighet
 - 1.3.4 Slitage - och störningskänslighet
 - 1.3.5 Anordningar för friluftslivet
 - 1.3.6 Inventeringar m m

2. PLANDEL

2.1 Disposition och skötsel av marken generella riktlinjer och åtgärder

2.1.1 Hävd av skogen

2.1.2 Faunavård och jakt

2.1.3 Disposition och skötsel av byggnader

2.1.4 Behandling av delområden

3. ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

3.1 Vägar och tillgänglighet

3.2 Vandringsleder och motionsspår

3.3 Information

3.4 Utmärkning av reservatets gräns.

4. TILLSYN

5. REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Bilagor

1. Karta i skala 1:10 000 - ingår som bil 1 i länsstyrelsens beslut 1985-03-25 om reservatsbildningen

1. ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Administrativa data - se länsstyrelsens beslut 1935-03-25 om reservatsbildning

1.2 Grund för beslut samt föreskrifter - se länsstyrelsens beslut

1.3 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

1.3.1 Naturförhållanden

Geologi

Området utgör en del av det stora komplex av isälvsavlagringar som ligger mellan Frykens sydspets norr en Kil och Vänerkusten i söder. Den stora mängden isälvsmaterial vid Sörmon anses ha uppkommit under en period ca 7 800 år f Kr då isfronten låg relativt stilla här. Materialet transporterades fram genom två isälvar som mynnade vid Sörmons norra del. Grus och andra grova partiklar avsattes nära isfronten medan finkorniga partiklar spreds solfjäderformigt söderut över ett större område.

Landhöjningen har sedan orsakat betydande förändringar av ytformationerna. Vågor och vind har bearbetat materialet när vattendjupet efter hand minskade och strandlinjen flyttades söderut.

Det som framför allt karaktäriserar Sörmon är de omfattande fälten av långa, parallella sandryggar. Ryggarnas bildningshistoria är fortfarande oklar. Troligen har ryggarna först anlagts som revlar utanför dåtida strandlinjen. Senare kan ryggformerna i vissa fall ha byggts på med vindtransporterad sand. I pågående undersökningar (SGU) eftersträvas ytterligare belysning av bildningshistorien.

Serien av parallella ryggar kan i viss mån följas från Sörmons högsta delar (cirka 105 m ö h) till nuvarande Vänerstranden (ca 45 m ö h). Tydligast framträder de dock i områdets centrala delar (kring E 18) som utgör ett värdefullt dokument över landhöjningens verkningar under en intensiv period 7000-5000 år f Kr.

Vegetation

Området domineras av högstammig tallskog på sandmark. Även ungskogar av tall förekommer. På den magra marken förekommer ofta endast växtsamhällen av lavar (och mossor). Fältskikt med ris förekommer. Framför allt i södra delen av reservatsområdet finns en hel del myrar. I viss mån synes torvmarken fylla utrymmet mellan parallella sandryggar (jämför ovan i geologiavsnittet). Myrmarkens avgränsning är ofta ganska skarp i norr och söder medan övergången mot fastmark kan vara mycket diffus i öst-västlig riktning. Myrarna är till allra största delen trädbevuxna. Ofta förekommer ett ganska tätt skogsbestånd med tall eller någon gäng björk som dominerande trädslag. I diffusa övergångsformer mellan myr och fastmark kan träden ofta ha ganska god tillväxt.

Från Rönningmossen sker i viss mån en samlad avrinning som vid Laboratorieberget i söder ger en rikare flora. I denna del av området blir också inslaget av gran påtagligt. Läm mossen i sydväst har en tydlig lagg och en (nästan) trädlös central del.

Kring uppstickande bergspartier - i sydöst, söder, väster och nordost - förekommer en heterogen vegetation.

Den uppstickande berggrunden (bandad gnejs) har till stor del markerade ryggformer i vars (södra) branter det finns inslag av en rikare flora. Som exempel kan nämnas förekomsten av enstaka lind.

I Rönningbergets branter är inslaget av asp stort.

En speciell förekomst är de "krypgranar" som förekommer inom ett mindre område i nordvästra kanten. På den magra sandmarken har en del granar etablerat sig bland tallarna. Granarna har vida kronor med grenar ner mot marken som i vissa fall slagit rot och skickat iväg nya toppskott. Härigenom har bildats grupper (eller kloner) av täta granar som utgör säregna och biologiskt intressanta inslag i landskapet.

Djurliv

Området som domineras av magra och öppna tallskogar synes ha en relativt fattig fauna. Dock finns intressanta inslag som t ex nattskär och trädläcka. En art av alldeles speciellt intresse är sandödlan som förekommer på ett par ställen norr om E 18. En särskild inventering av denna sällsynta art har gjorts 1984. Möjligheterna för artens expansion inom Sörmon synes goda vilket dock förutsätter speciella ingrepp i vegetationen.

1.3.2 Markanvändning

Skogsbruk har bedrivits över hela ytan av produktiv mark. Med hänsyn till friluftslivet har dock stora delar av de slutavverkningsmogna bestånden överhållits. Stora täktområden ligger omedelbart utanför reservatsgränsen i nordost. I anslutning till den nordöstra gränsen finns en gammal sandtäkt av begränsad omfattning.

Sedan åtskilliga år bedrivs ett intensivt friluftsliv inom området. Befintligt system av spår och leder framgår av bifogad karta (bil 5 till länsstyrelsens beslut om reservatsbildning).

Jakt bedrivs enligt särskild upplåtelse av Karlstads kommun. När innevarande upplåtelseperiod utlöper förutsättes jakträtten ändras i överensstämmelse med reservatsföreskrifterna.

Sveriges lantbruksuniversitet (genom avd för beståndsbehandling) har provtytor på Sörmon inom reservatsområdet sedan 1920-talet.

1.3.3 Tillgänglighet

Sörmon ligger i nära anslutning till motionsanläggning, bad och campingplats på Skutberget vid Vänern. Motionsstigar av olika längd går från Skutberget ut i reservatsområdet.

E 18 korsar Sörmon och från parkeringsplatser är olika delar av området mycket lätt tillgängligt.

1.3.11, Slitage- och störningskänslighet

Det stora antalet besökare innebär att markvegetation och det tunna humustäcket slits bort på sandmarker i speciellt frekventerade områden. Det är inte i första hand trampet som orsakar slitage utan de bilar som körs in i den lättframkomliga terrängen. Slitage från sådan trafik kan också innebära viss fara för sandödlans biotoper norr om E 18.

Besvärande slitage orsakar även de ryttare som trafikerar motionsspår och vandringsleder. Det tunna humustäcket och sanden rivs lätt upp av hovarna.

1.3.5 Anordningar för friluftsliv

Befintligt spårssystem framgår av bifogad korta (bil 5 i länsstyrelsens beslut om reservatsbildningen). Förutom ett spårssystem med utgångspunkt i Skutbergets anläggningar finns även ett mindre system norr om E 18. Parkeringsplatser finns dels norr, dels söder om E 18 (i anslutning till infarten av bilväg mot Telemasten). Dessa parkeringsplatser är indragna cirka 100 meter från vägen och försedda med toalett, sittgrupp och anslagstavla med information om Sörmons naturförhållanden.

Nyligen har tillkommit två stora parkeringsfickor - en på vardera sida om E 18 norr om Rönningberget. Dessa P-platser är i första hand byggda för polisens verksamhet.

Genom området går en vandringsled från Skutberget via de två (först nämnda) parkeringsplatserna och vidare till Kils centrala delar. För leden har fritidskontoret i Karlstads kommun producerat en särskild karta. Leden har planerats som den första länken i en regional Värmlandsled via Sunne-Torsby till nordligaste delarna av länet.

1.3.6 Inventeringar m m

Området har behandlats i en licentiatavhandling i kvartärgeologi av Thorsten Blomqvist, 1969. Naturförhållandena har beskrivits i en kommittérapport 1976 med förslag till reservatsbildning.

1984 har genomförts en inventering av områdets population av sandödlor (S-Å Berglind). En kompletterande studie och tolkning av ytformerna inom och kring reservatsområdet har nyligen inletts av SGU.

2. PLANDEL

Övergripande mål för naturvårdsförvaltningen skall vara att skydda de geologiska formationerna så att deras vetenskapliga värden bevaras. Den attraktiva skogsvegetationen skall bevaras i sin nuvarande karaktär där högstammig tallskog präglar bilden. Områdets pedagogiska förutsättningar bör vidare tillvaratas dels genom styrning av ingrepp i skogsmiljön dels genom satsning på naturinformation jämsides med fortsatt utveckling av friluftsaktiviteterna.

2.1 Disposition och skötsel av marken

Generella riktlinjer och åtgärder

2.1.1 Hävd av skogsområdet

Betydande delar av skogsbestånden skall fritt utvecklas som naturskogar.

Även om skogsavverkningar successivt kommer att beröra delar av reservatsområdet skall nuvarande karaktär av pelarsalar med tall även fortsättningsvis präglar området Detta innebär att avverkningarna måste särskilt planeras för denna speciella målsättning

Följande skall gälla vid planering och genomförande.

Vissa delområden enligt markering i bilaga 1 - skall lämnas väsentligen utan ingrepp för att fritt utvecklas som naturskog. Inom dessa delområden görs ingrepp endast för att hålla spår och leder öppna.

I övriga delar skall skogsbruket anpassas till naturvårdens intressen enligt följande:

- a) Föryngringshuggningarna fördelas på små ytor (1/2 - 1 ha).
- b) Föryngring bör genomgående ske under skärm av fröträd.
- c) Föryngringsytorna sprides över reservatsområdet för att en variationsrik landskapsbild skall bestå.
- d) Ny föryngringsyta upptages först när angränsande ungskog nått upp över ögonhöjd.

e) Inom föryngringsytorna sparas enstaka äldre tallar. Dessa tallar bör väljas bland de grövsta och äldsta individerna, gärna med "personlig stil". De skall kvarstå i det nya beståndet som överståndare.

f) De första föryngringsytorna av detta slag bör förläggas i anslutning till befintliga luckor där självföryngringen redan börjat skjuta i höjden.

g) Röjningar på föryngringsytor skall utföras så att ungskogen i viss mån behåller sin avskärmande verkan så länge som möjligt,

Detta torde kunna uppnås t ex genom att täta tallplantor och eventuellt förekommande granar sparas i de perifera delarna av ungskogen.

Målsättningen skall vara att reservatsområdet uppdelas i ett antal "landskapsrum" med höga pelarsalar av tall avgränsade med täta ungskogpartier.

h) Skogsvegetation på myrmark enligt markering i bil 1 skall i huvudsak lämnas orörd enligt anvisningar för respektive delområde i avsnitt 1.3.

i) Torrträd sparas genomgående över området i den mån de inte utgör direkt risk för nyttjare av vandringsled.

j) Inom de södra delarna av reservatet finns stora områden med mycket flacka marker. Fastmarken övergår här flerstädes också successivt i torvmark. Om röjningar och gallringar på dessa marker genomföres på gängse sätt uppstår lätt ett enhanda skogsbestånd med mycket lång genomsikt mellan friställda stannar.

För att åstadkomma en mer variationsrik och spänningsfylld landskapsbild skall ingreppen målmedvetet göras så att bestånden blir heterogena med inslag av täta buskage och grupper av knotiga lövträd m m.

Speciellt skall detta beaktas i anslutning till motionsspår och vandringsleder I princip bör vegetationen i spårssystemet kurvor hållas tät för att öka variationen

k) Kring infarten till telemasten skall vissa ingrepp i skogsvegetationen göras i samråd med länsstyrelsen med målsättning att gynna befintlig förekomst av sandödlor.

1) I ett bälte kring E 18 bevaras ett bestånd av höga grova tallar. Bältet skall ha en bredd av 20-30 meter på ömse sidor om vägen.

m) Maskinell markberedning skall inte utföras.

n) Terrängtransporter bör i huvudsak ske på tjälad mark.

o) För att bevara den attraktiva skogsvegetationen skall tallskog utmed spår och leder överhållas.

p) Lantbruksuniversitetets provytor skötes enligt särskilt program som universitetet anger.

2.1.2 Faunavård och jakt

Jakt i gängse mening skall inte ske inom reservatet. Det stora antalet besökare under alla delar av året skulle göra skottlossning till ett alltför stort orosmoment. Det är alltså förbjudet att jaga på annat sätt än att driva av området för tillåten avskjutning på angränsande marker. Beträffande stadsäga 3554 och 2043 får dock jakt bedrivas i överensstämmelse med gällande avtal om jaktupplåtelser. Efter avtalsperiodens utgång, 1986 respektive 1988, skall bestämmelsen enligt ovan gälla även dessa områden.

2.1.3 Disposition och skötsel av byggnader

Byggnadsbeståndet utgöres av ett bostadshus samt en grupp militärförråd i västra kanten samt vidare av en ensam mindre tegelbyggnad i anslutning till kabel söder om E 18.

Befintliga byggnader inom området disponeras och skötes av resp ägare utan hinder av reservatsbestämmelserna.

För att begränsa förrådsbyggnadernas inverkan på landskapsbilden bör avskärmande vegetation eftersträvas.

2.1.1 Behandling av delområden

Detta avsnitt behandlar delområden som särskilt markerats på kartan i bil 1.

Texten utgör komplement till de allmänna anvisningar om skogens utnyttjande som återfinnes i avsnitt 1.2.

Delområde 1

Rönningsberget med branter hållmarker och insprängda torvmarker. Skogsbestånden är huvudsakligen magra och heterogena med cirka 100-åriga tallar som dominerande inslag. Avsnitt med mer produktiv skogsmark finns bl a i sluttningarna mot sydost och nordväst. Inslag av stora aspar m fl lövträd finns framför allt i branterna mot söder. Ett mindre hygge finns i sydvästra delen. I övrigt har skogsvegetationen en relativt naturlig, orörd prägel även om ingrepp tidigare har gjorts här och var.

Riktlinjer: Skogsvegetationen skall utvecklas fritt som naturskog. Ingrepp görs endast för att hålla markerade stigar öppna. Därvid skall dock ej städning-röjning i onödan ske intill stig. Inom området bör iordningställas enkla promenadstigar med inriktning på naturinformation ("naturstigar")

Delområde 2

Högstammig tallskog med spridda grupper av tät ungskog. I sin västra del ger området bilden av den typiska "Sörmo-miljön". I den östra delen blir inslaget av gran relativt stort. Området ansluter till delområde 1-Rönningberget.

Riktlinjer: Inga ingrepp i skogsbestånden förutom åtgärder som är nödvändiga för underhåll av spåren och i en "säkerhetszon" mot E 18 med en bredd av ungefär en trädlängd. Även ungskogsgруппerna lämnas utan åtgärd för fri utveckling i en "naturskogsmiljö".

Delområde 3

Högstammig tallskog på markerad sandrygg.

Riktlinjer: Ingen skogsbrukande åtgärd.

Delområde 4

Trädbevuxen torvmark

Riktlinjer: Inga ingrepp i skogsvegetationen. Vid skogsbruksåtgärder i angränsande bestånd utformas ingreppen så att täta "väggar" av skogsvegetation (främst i buskskiktet) tillsammans med delområde 4 bildar effektiv avskärmning.

Delområde 5

Tallbestånd på grunda torvmarker. Underbestånd av framför allt björk. Höga, täta och relativt svårforcerade ris präglar fältskiktet. Tallbeståndet har gallrats för några år sedan.

Riktlinjer: Terrängen är flack varför skogsbruksåtgärderna medvetet utformas så att viss variation i landskapsbilden skapas. Framför allt bör underbeståndet utnyttjas vid föryngringshuggningar för att skapa variation.

Delområde 6

Stråk av torvmark med heterogen skogsvegetation. Tillsammans med delområde nr 7 ett hydrologiskt intressant objekt. Markvatten samlas här till relativt stora bäckflöden.

Riktlinjer: Orörd skogsvegetation med tät skärm i angränsande bestånd (jämför delomr 4). Hydrologiska. - botaniska studier av delområde 6+7+9 bör ske.

Delområde 7

Laboratorieberget samt område kring den bäck som rinner upp i södra kanten av delområde 6.

På berget delvis hällmark. Mellan berget och bäcken är marken relativt futtig men beväxt med högstammig granskog. Mot norr och område 6 är vegetationen alltmer präglad av fuktigheten.

Granskogen nedanför berget är genomhuggen och delvis luckig.

Riktlinjer: Skogsvegetationen på berget lämnas intakt liksom kärr- och sumpskogen i norr. Granskogen åtgärdas enligt följande målsättning att skapa en trivsamt vistelsemiljö av typen "John Bauerskog" kring bäcken. Mot söder och öster åstadkommes en "vägg" av tät ungskog genom att utöka luckor i beståndet och släppa upp befintlig självsådd (av gran). Rensning av ris och toppar görs kring bäcken.

Delområde 8 utgöres av ett bälte norr om Rönningmossen där en sandrygg sticker upp över torvmarken. Ett av motionsspåren följer ryggen. Skogsvegetationen utgöres av högstammig tall delvis avskärmad mot norr av tät ungskog. Visst inslag av björk finns även.

Riktlinjer: Skogen i bältet (25-50 m) lämnas orörd förutom åtgärder för spåret. I den norra kanten utformas skogsbruksåtgärder så att en avskärmande vägg av tät ungskog i största möjliga utsträckning består.

Delområde 9

Rönningmossen med tall- björkbestånd av varierande växtlighet. Hög och svårforcerad risvegetation i fältskiktet. Oskarp övergång till omgivande fastmarker i väster-söder.

Riktlinjer: Större delen av mossen lämnas utan ingrepp. I de västra och södra kanterna kan dock viss plockhuggning av bättre gagnsvirkesstammar ske.

Delområde 10

Dunge med något grövre och äldre tallbestånd än i övriga delar av Sörmon.

Riktlinjer: Lämnas utan ingrepp i skogsvegetationen.

Delområde 11

Liten trädbevuxen myr.

Riktlinjer: Lämnas utan ingrepp i skogsvegetationen.

Delområde 12

Högstammig tallskog. I norr på sand mot söder ökande inslag av hällmarker och torv.

Riktlinjer: Lämnas utan ingrepp i skogsvegetation. Bildar tillsammans med delområdena 11 och 13 en intressant enhet för naturstudier.

Delområde 13

Lämmossen. Delvis trädbevuxen, delvis öppen myr.

Riktlinjer: Lämnas utan ingrepp i skogsvegetationen.

Delområde 14

Bergrygg och branten nedanför. I norr och väster delvis små kärr i svackor. Kalt eller bevuxet med ungskog efter avverkning. Utsikt mot Vänern från översta delarna. Iögonenfallande mönster i blottade hållar och branter. Enstaka individ av lind.

Riktlinjer: Ingen ungskogsrojning i vanlig mening. Vegetation får utvecklas i huvudsak fritt. Viss uthuggning bör dock ske för utsikt och föreslagen naturstig.

Delområde 15

Del av tallskogen sydost om bilvägen där man finner ett betydande inslag av granar med breda kronor ända ner till marken. I flera fall har de marknära grangrenarna slagit rot och en vegetativ förökning och klonbildning har skett.

Riktlinjer: Skogsområdet (som saknar skarpa gränser) lämnas orört och får utvecklas fritt för naturstudier och för variation i landskapsbilden.

Delområde 16

Högstammig tallskog inom ett avsnitt av Sörmon där relativt stora områden täcks av ungskogar.

Riktlinjer: Beståndet lämnas utan ingrepp för variation i landskapsbilden.

Delområde 17

Högstammig tallskog. Till största delen är beståndet grovt och av hög ålder (över 100 år) och relativt glest med betydande inslag av ungskog. I nordväst finns delvis yngre och enhetliga tallbestånd. Åt öster övergår området i trädbevuxna (tall) torvmarker. Övergången från fastmark till torvmark är starkt flikig genom att markerade sandryggar löper ut i myren.

Inom området finns en rastplats för vägfarande och en central för spåren norr om E18. Genom området löper även huvudvattenledningen från Sörmoverket till centralorten.

Inom området förekommer den sällsynta sandödlan.

Riktlinjer: Huvudprincipen skall vara att skogsbestånden lämnas orörda att fritt utvecklas som naturskog. Syftet härmed är dels att bevara delar av ett centralt parti av den högstammiga "Sörmo-tallen" och åstadkomma variation i landskapsbilden dels att erbjuda besökare ett lättillgängligt objekt för biologiska studier.

Från huvudprincipen görs undantag i följande avseenden:

A/ Närmast parkeringsplatser, E18 och spår plockas träd bort ur säkerhetssynpunkt. Å andra sidan skall parkeringsytorna avgränsas så att motortrafik i terrängen förhindras.

B/ Inom sandödlans nuvarande och potentiella uppehållsområden görs uthuggningar i enlighet med anvisningar från sakkunnig på artens miljökrav. Uthuggningarna får dock ej göras så omfattande att den nuvarande karaktären av pelarsal förloras.

3. ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIV

3.1 Vägar och tillgänglighet

Inom betydande delar av reservatet är markbeskaffenheten sådan att nya körstråk relativt lätt kan komma att utnyttjas av besökare. Naturvårdsförvaltaren skall aktivt motarbeta biltrafik inom området vid sidan av upplåtna vägar. Infart på Sörmon från E 18 på småvägar förhindras genom avgrävning eller dylikt. Enbart vägen not TV-masten och vägen mot Ranviken bör kvarstå.

Befintlig "rastplats" söder om E 18 avvecklas och flyttas i tillämpliga delar till de nyligen iordningställda parkerings- och informationsanläggningarna ("poliskontrollplatser") i anslutning till E 18.

3.2 Vandringsleder och motionsspår

Befintliga spår framgår av bil 5 som är ett kompletterat utdrag av Fritidskarta Sörmon i skala 1:15 000.

Komplettering av ledsystemet bör eftersträvas i följande avseenden:

- a) Speciella promenadstigar med naturinformation ("naturstigar") bör iordningställas. Delvis kan detta ske med utnyttjande av befintligt spårssystem.
- b) Spåren norr om E 18 kompletteras speciellt i det östra terrängavsnittet där även anknytning till motionscentralen bör ordnas via vägtunnel.
- c) Motionsspåren söder om E 18 justeras så att de kommer bort från vägens omedelbara närhet.
- d) I sydligaste delen (Laborieberget m m) bör ny sträckning av lång led ordnas.
- e) Vid korsning mellan spår och bilväg uppsättes tydlig information om spårtyp och avstånd.
- f) För att göra spåren omväxlande beaktas särskilt betydelsen av att anslutande vegetation inte i onödan utglesas.
- g) Lederna spångas i avsnitt med lös och fuktig mark.
- h) Gångtunnel under E 18 bör ordnas i anslutning till och väster om infarten till TV-masten för att knyta samman vandringsleden och spåren på ömse sidor om E 18.

3.3 Information

- a) skyltar med information om reservatsbestämmelser och områdets natur uppsättes och underhålls vid parkeringsplatser inom området samt vid de spår och leder som går in i reservatet.
- b) En mer omfattande information om naturförhållandena bör arrangeras vid Skutberget. På sikt bör här utvecklas ett Naturrum, dvs speciell utställningslokal m fl arrangemang för att underlätta allmänhetens naturstudier.
- c) Speciella naturstigar bör ordnas. Härmed avses information på utplacerade skyltar eller speciell broschyr som behandlar naturförhållanden som kan upplevas under en vandring utefter stig(arna).
- d) Förvaltarens tillsynspersonal skall i möjligaste mån bistå allmänheten med information om naturförhållanden m m.

3.4 Utmärkning av reservatets gräns

Gränsmarkering skall utföras enligt Svensk Standard (SIS 031522). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

4. TILLSYN

Tillsynsman skall finnas för området. För tillsynsmannen skall arbetsinstruktioner upprättas av naturvårdsförvaltaren. Arbetsinstruktionerna skall godkännas av länsstyrelsen.

Tillsynsmannen skall bl a

- tillse att gällande bestämmelser efterlevs
- tillse att friluftsanordningar, informationstavlor, vägvisning och dylikt underhålls och kompletteras.

- dokumentera åtgärder inom reservatet.
- sammanställa förslag till åtgärder
- vara kontakt mellan allmänheten och ansvariga myndigheter
- medverka i informationsverksamhet och utveckling av reservatets utnyttjande för friluftsliv och naturstudier.

5. REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

En viss justering av reservatets omfattning kan bli aktuell när avgränsningen av de geologiskt intressanta formationerna har studerats närmare. Därvid kan en översyn av bestämmelser, gränser och skötselprinciper komma att aktualiseras.

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Karlstads kommun svarar för kostnaderna i samband med löpande skötsel av reservatet.

Staten genom naturvårdsverket har lämnat bidrag till kostnaderna för markförvärv inom reservatet.

För komplettering av friluftsanläggningar kan statsbidrag utgå.